

PAUL MAZURSKY OG EN RUSSE I NEW YORK

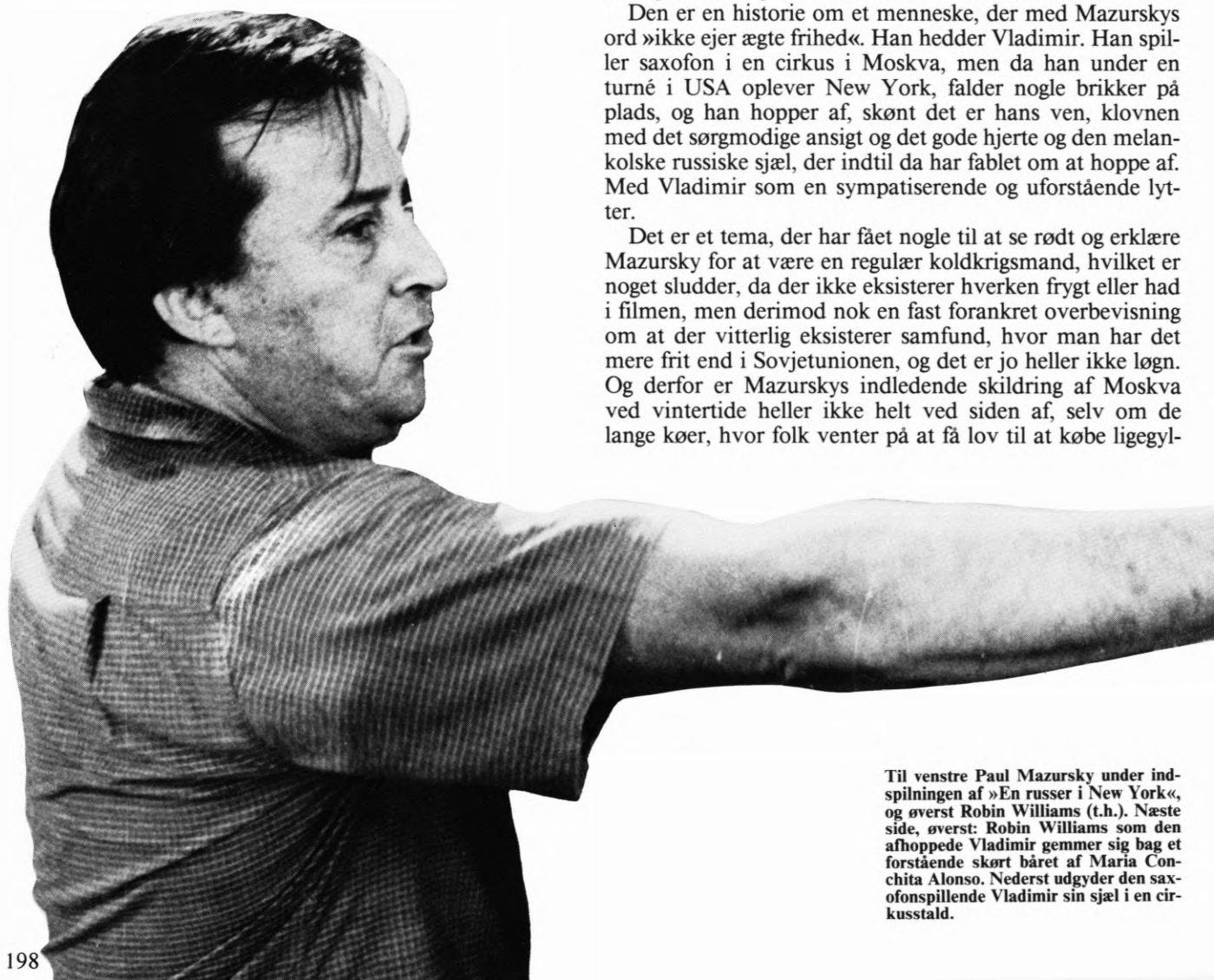
PER CALUM

Umiddelbart før premieren på »En russer i New York« var Paul Mazursky i København for at snakke godt for sin film. At dømme efter anmeldelserne gjorde han det ikke godt. Ikke godt nok, i hvert fald, for de fleste anmeldere brød sig ikke synderligt om filmen. Jeg gør, men jeg er jo også Mazursky-fan, og jeg finder at filmen er et gevaldigt fremskridt i forhold til de »udvendige« »Tempest« og »Willie and Phil«. At »En russer i New York« ikke måler sig med mesterværkerne »An Unmarried Woman«, »Next Stop, Greenwich Village« og »Blume in Love« er så en anden sag. Charmerende underholdning med god mening under charmen der er i filmen.

Den er en historie om et menneske, der med Mazurskys ord »ikke ejer ægte frihed«. Han hedder Vladimir. Han spiller saxofon i en cirkus i Moskva, men da han under en turné i USA oplever New York, falder nogle brikker på plads, og han hopper af, skønt det er hans ven, klovnens med det sørgmodige ansigt og det gode hjerte og den melankolske russiske sjæl, der indtil da har fablet om at hoppe af. Med Vladimir som en sympatiserende og uforstående lytter.

Det er et tema, der har fået nogle til at se rødt og erklære Mazursky for at være en regulær koldkrigsmand, hvilket er noget sludder, da der ikke eksisterer hverken frygt eller had i filmen, men derimod nok en fast forankret overbevisning om at der vitterlig eksisterer samfund, hvor man har det mere frit end i Sovjetunionen, og det er jo heller ikke løgn. Og derfor er Mazurskys indledende skildring af Moskva ved vintertide heller ikke helt ved siden af, selv om de lange køer, hvor folk venter på at få lov til at købe ligegyld-

Til venstre Paul Mazursky under indspilningen af »En russer i New York«, og øverst Robin Williams (t.h.). Næste side, øverst: Robin Williams som den afhoppede Vladimir gemmer sig bag et forstående skørt båret af Maria Conchita Alonso. Nederst udgyder den saxofonspilende Vladimir sin sjæl i en cirkustald.

digst hvad, blot der er noget at købe, nok er overdrevne, som alle Moskva-farere kan bekræfte. Men køerne findes.

I øvrigt er filmen ikke så forfærdelig langt fra tidligere Mazursky-film i sit tema, for »En russer i New York« er en film om udfrielse, og det turde i høj grad være temaet også i film som »An Unmarried Woman« og »Next Stop, Greenwich Village«. Også i disse film er der dæmoner, der skal eksorceres, før menneskene kan blive frie.

BEGYNDelsen. Paul Mazursky er New Yorker, og enhver New Yorker kører meget og ofte i taxi, og det var i en taxi instruktøren første gang fik en vag idé til, hvad der med tiden altså blev til »En russer i New York«.

»Jeg ved ikke, hvordan det er i København,« siger Paul Mazursky, »men i New York snakker man som passagér ofte med chaufføren. Det gik op for mig, at mange af disse var russere, og de fortalte mig om deres fortid, om hvad der havde fået dem til at forlade deres fædreland. Det fik mig til at tænke på min bedstefar, der på grund af jødeforfølgelser flygtede fra Rusland og kom til USA omkring århundredskiftet. Siden begyndte filmen så småt at tage form, og efter tre manuskriptudkast begyndte jeg så at spekulere på om vi (Mazursky og hans medforfatter Leon Capetanos) havde været sandfærdige nok i vores skildring af Moskva. Vi tog derfor på en tre ugers tur til Moskva, Leningrad og Kiev, og jeg gjorde alt hvad jeg kunne for at komme i snak med menige russere og for at få lov til at se, hvordan de levede. Jeg mødte mange, og jeg tog fra Sovjetunionen overbevist om, at vi i alt væsentligt havde ramt den rigtige tone.

Jeg er bestemt ikke anti-russisk, men jeg føler mig sikker på, at der hersker et dårligt klima i Sovjetunionen, og det er forkert at det skal være sådan. Måske kommer det fra lederne. Ikke at jeg tror de er kyniske, men de er usofistikerede. De går med skyklapper, og de tror, at hvis ikke den menige russer bliver styret i alle anliggender, så bliver de alle dekadente, eller også udbryder der en atomkrig. Og den menige russer er bange. Flere gange, når jeg skulle med hjem til en russer, jeg havde mødt, så blev jeg bedt om ikke at snakke engelsk før vi var vel inde i hans lejlighed.

Et andet eksempel. En russisk taxi-chauffør i New York fortalte mig, at han havde været admiral og som sådan jo havde haft det godt rent materielt. Men hvorfor så hoppe af? Jo, forklarede denne russer, for hvis man først er begyndt at tænke i bestemte baner, så skal man blive ved med at tænke i de baner. At ændre mening er det farligste af alt.

Maria Conchita Alonso og Robin Williams fejrer deres kærlighed på en restaurant i New York. Billedet næste side: Paul Mazursky under indspilningen af »En russer i New York«.

TILBAGE til »En russer i New York«, hvis første ca. 20 minutter udspilles i et Moskva, der er opbygget i München (men som illuderer udmærket), hvorefter resten udspilles i virkelighedens New York.

I Moskva hygger den bamsede saxofonspiller Vladimir sig med sin forlovede i en lånt lejlighed. De snakker om, hvad han skal tage med hjem til hende, når han kommer til New York sammen med sine kolleger i cirkus, og de elsker hinanden, og Vladimir er tilfreds. Men vennen, som han låner lejligheden af, snakker uafsladeligt om at hoppe af, og han snakker engelsk med Vladimir indtil Vladimir en anelse frygtsomt beder vennen holde op. Nogen kunne jo høre det og sladre. Og ganske rigtigt, der går ikke lang tid før saxofonspilleren passes op på åben gade og klemmes ind i en KGB-bil, hvor han rådes til at holde øje med vennen, klovnen der så gerne vil leve menneskeværdigt. Ellers vil det måske gå ud over Vladimirs bedstefar, der har den ubehagelige vane, at han af og til siger højt, hvad han tænker.

Så er Vladimir pludselig i New York. Sammen med venner og kolleger sidder han i en bus og trykker næsen flad mod ruden ved synet af de mange fremmedartede indtryk. Og da russerne slippes løs i stormagasinet Bloomingdale's den sidste dag i New York, går det pludselig op for Vladimir, at han vil hoppe af, og det gør han så. Han farer rundt i stormagasinet for at finde et sted at gemme sig, og til slut finder han et venligt skørt at gemme sig bag. Så kommer politiet, siden immigrationsfolk. Og pludselig er det hverdag i New York.

Hvad der videre hænder Vladimir er meget forvirrende for den arme mand. Han får sig en sagfører, der skal sørge for at han bliver amerikansk statsborger, han får sig en ven i den sorte opsynsmand, der hjalp ham i stormagasinet, og han får sig en veninde i den dejlige italienske pige, hvis skørt så belejligt skjulte ham, da han var på flugt fra de sovjetiske kommissærer. Omsider får han også et job, og siden et andet. Og nok et andet. Og efter i en tid at have boet hos den sorte Lionel fra stormagasinet (i en lejlighed, hvis størrelse minder Vladimir om Moskva) får saxofonspilleren sin egen lejlighed, som han lærer at barrikadere inde fra, og han oplever at blive slået ned og frastjålet sine penge. Mazurskys billede af Guds eget land er slet ikke uden brod, hverken i det ene eller det andet, men at hans hjerte er solidt forankret i USA er der ingen tvivl om.

SÅ LANGT, så fremragende. Men efter at være kommet godt halvvejs igennem filmen er Mazursky så småt ved at tabe pusten. Som i så mange Mazursky-film er personerne filmens historie, og skønt Robin Williams er fremragende som Vladimir, og skønt Maria Conchita Alonso er blød og fristende som pigen fra stormagasinet, og skønt der af alle spilles bedre end i de fleste film, så mangler der nok alligevel lidt substans i det videre forløb. Det er som om Mazurskys storbyforelskelse i den grad han fortryllet ham, at han forlader sig for meget på, at vi andre uden videre føler som han. Og i sekvensen, hvor Mazursky præsenterer os for immigranter samlet for at aflægge ed på at de vil blive gode amerikanere, kommer filmen voldsomt over i det patetiske, skønt scenen vist nok mest var tænkt som satire.

Men der er filmen igennem sublime øjeblikke, især når Robin Williams er på lærredet. I samarbejdet med Mazursky yder Williams sin hidtil bedste præstation, og det er lutter fryd at følge hans nuancerede præstation, hvad enten han er lige gyldigt tilfreds russer i Moskva eller overbejstret russer i New York eller vemodig ditto eller alt imellem. Robin Williams kan det hele, om det så er at tale engelsk med en præcis russisk accent.

Det forekommer mig at Mazursky i denne film går længere end tidligere i sine overdrivelser inden for den satiriske form, som han dyrker med så stort og elskeligt et talent. Måske er der for megen overdrivelse i filmen til at den helt kan fungere, men respekten for mennesket og modviljen mod den ensretning, han med rette ser i den sovjetiske styreform, er hverken til at tage fejl eller til at protestere imod. Dertil argumenterer Mazursky alt for følelsesbevidst. Men selv når han udleverer mennesker og systemer, så bevarer Mazursky elskeligheden. Han er en overmåde civiliseret instruktør.

EFTER »En russer i New York« går planerne i retning af inspiration fra Frankrig, fra Renoir, der måske netop er den europæiske filmskaber, som Mazursky har mest til fælles med. Nu er det en nutidig amerikansk version af »Boudou sauvé des eaux«, som Mazursky overvejer. »Det er en satire over en ganske bestemt amerikansk livsform«, fortalte Mazursky. »Den trives i Californien, og det er måske Amerikas virkelige dilemma, at der i landet eksisterer ikke blot mange fattige og mange rige, men at der yderligere findes så frygtelig mange superrige, at der eksisterer så mange ekstremer«.

DER VAR ENGANG I AMERIKA

**ASBJØRN SKYTTE ANMELDER SERGIO LEONES
GANGSTERFILM OG FINDER HELHEDEN TOM OG
FLOT, BULDRENDE OG BANAL**

EN RUSSER I NEW YORK

Moscow on the Hudson. USA 1984. P-start: 11.7.83.

P-selskab: Columbia-Delphi Productions. **P:** Paul Mazursky. **Co-P:** Pavl Guzman. **As-P:** Geoffrey Taylor. **P-leder:** Patrick McCormick. **I-ledere:** (München) Arno Ortmeier, Gerhard Hegele. **Instr:** Paul Mazursky. **Instr-ass:** Alex Hapsas, Joseph Ray, (München) Stefaan Schneider. **Stunt-instr:** Victor Magnotta. **Manus:** Paul Mazursky, Leon Capetanos. **Foto:** Donald McAlpine. **Kamera:** Lou Barlia, Dick Mingalona. **Farve:** Metrocolor. **Klip:** Richard Halsey. **P-tegn:** Pato Guzman. **Ark:** (New York) Michael Molly, (München) Peter Rothe. **Dekor:** Steven Jordan, Han Swanson, Tony Gamiello. **Rekvis:** Wally Stocklin. **Kost:** Albert Wolsky. **Garderobe:** Michael Dennison (sup), Ille Sievers (sup/München). **Musik:** David McHugh. **Sange:** »Freedom«, »Starting Over« af David McHugh, med Cheka Khan; »People Up in Texas« af og med Waylon Jennings; »Long Day« af David McHugh, med The Motels; »Suenos« af David McHugh, med Maria Conchita Alonso; »Party Train« af Lonnie Simmons, Charlie Wilson, Ronnie Wilson, Rudy Taylor, med The Gap Band; »Blue Towns« af Audrey Petrov; »It's Possible« af Arkadii Il'ich Ostrovskii. **Saxofonolist:** (for Robin Williams) Michael Rod. **Musikbånd:** Stephen A. Hope. **Tone:** Dennis Maitland, David Lewis Yewdall, Les Fresholtz, Vern Poore, Dick Alexander, Steve Rice. **Lyd-E:** Neil Burrow, Dick LeGrand, John Adams.

Medv: Robin Williams, Maria Conchita Alonso, Cleavant Derricks, Alejandro Rey, Saveli Kramarov, Elya Baskin, Oleg Rudnik, Alexander Beniaminov, Ludmila Kramarevsky, Ivo Vrzal, Natalie Iwannow, Tiger Haynes, Edye Burde, Robert McBeth, Donna Ingram-Young, Olga Tallyn, Alexander Norodetzky, Pierre Orcel, Stephanie Cotsirilos, Fred Strother, Anthony Cortino, Betsy Mazursky, Kaity Tong, Royce Rich, Christopher Wynkoop, Lyman Ward, Joe Lynn, Joy Todd, Paul Mazursky, Thomas Ikeda, Barbara Montgomery, Dana Lorge, Adelberto Santiago, Sam Moses, Yakov Smirnoff, Sam Stoneburner, Michael Greene, Rosette Le Noire, Sol Carollo, Filomena Spanquolo, Annabella Turco, George Kelly, Yury Olshansky, Jacques Sandulescu, Emil Feist, Vladimir Tukan, Mark Rutenberg, Yury Belov, Igor Panich, Jurij Fotowtschikow, Sina Kasper, Ken Fitch, Murray Grand, Ann E. Wile, Michael T. Laide, Linda Kerns, Armand Dahan, Jose Rabelo, Jim Goodfriend, Antonia Rey, James Prendergast, Brandon Rey, Paul Davidovsky, Andrei Kramarevsky, Arkady Shabashhev, Dina Shvarts, Bella Rosenberg, Anatoly Mogilevsky, Mikhail Shufutinsky, Donald King, David Medina, Juanita Mahone, Robert Kasel, Kikue Tashiro, Joyce R. Korbin, Luis Ramos, Kim Chan.

Længde: 116 min., 3200 m. **Censur:** Rød. **Udl:** Columbia-Fox. **Prem:** 21.9.84 - ABCinema + Dagmar.

Flot er den at se på, Sergio Leones nye film – stor og flot og prangende – og djævelsk ked-sommelig. Efter mere end 10 års pause er det omsider lykkedes for Leone at få finansieret sit gigantiske modstykke til »Once Upon a Time in the West« – den film, der var kulminationen på hans ihærdige underminering af western-genrens myter og især dens værdier, og med »Once Upon a Time in America« har han åbenbart haft i sinde at nedbryde den amerikanske gangsterfilmtradition på samme perfide måde.

Ganske vist påstår han selv, at det sker ud fra en kærlighed til »det Amerika, Hollywood har givet os«, og at han har villet skabe en film, »der rummer alt det bedste fra gamle dages

store Hollywood«. Kun i sin ydre pragt ligner hans film dog de største og mest tomt buldrende Hollywood-film fra storhedstiden. Leones Amerika er koldt, goldt, nedrigt, korrupt og – hvad der er katastrofalt – blottet for humor (ud over den allermest fladpandede).

Basis for denne »gangster movie to end all gangster movies« er hentet i en ligegyldig *potboiler* af en trivial krimi, Harry Greys »The Hoods«. Dens kerne er en traditionel og forudsigelig historie om fire venners fælles gangsterkarriere fra de brølende tyveres sidste del og frem til 1932, hvor ophævelsen af spiritusforbudet satte en foreløbig bremse i det organiserede gangstervælde. Historien falder tidsmæssigt i tre kronologisk skarpt ad-

Robert De Niro som gangsteren Noodles i en scene fra »Der var engang i Amerika«.